

עניני פורים

א. לכתחילה בודאי מן הנכון לשמוע פרשת זכור מתוך הכתב בעשרה בשבת שלפני פורים כמבואר בשו"ע. אכן אם א"א לעשות כן (כגון לאלו שנמצאים בצידוד), מן הנכון (אם אפשר) שיקראו ביחידות מתוך ס"ת כשר (בלי ברכות). ואם גם את זה א"א, המג"א כתב שאפשר לנאת ידי חובת זכירת עמלק בשמיעת הקריאה דשחרית צפורים. ולדעת החולקים על המג"א וסוברים שאין יוצאים בקריאת פרשת ויבא עמלק (דסוף פר' בשלח), אלא דווקא צפר' זכור (דסוף פר' כי תצא) יש להם לכוון באמצע הקיץ בשמיעת פר' כי תצא לנאת י"ח מנחה זו. ויש שהציעו שאולי כדאי לסדר לחזור ולקרות עוה"פ קריאת פר' זכור בא' מימי החול קודם פורים בציה"כ"ג בעשרה (בלי ברכות) שיוכלו האחרים לשמוע דרך זו"ס (ועי' מה שהרחצנו בזה להלן בראות ח').

ב. כשהנהיגו גאוני א"י את המנהג ליתן מחנה"ש בתענית אסתר, עמדו כנגדם כמה מגאוני צבל, שאולי אין זה נכון, דיש לחוש שאולי יתכוונו התורמים להקדיש את המטבעות וא"כ יהיה צוה איסור מעילה אם יעצירו את הכספים לאיזו נדקה שתייה (ע' עיונים ומחקרים ח"א עמ' מ"א להרש"ח קוק). ומבואר בגמ' בצבורות (נא) שמחצית השקל הוא אחד מג' ההלכות דשוה כסף לאו ככסף. ויש מדקדקים שכשנותנים דולר של נייר לקערת מחנה"ש, שמוציאים מטבעות מן הקערה, ומחזירים את המטבעות להחמיר לדעת החת"ס שכסף של נייר אין דינו ככסף. וע"פ פשוטו היה נראה שאין זה נכון לדקדק בזה. דכל הענין הזה אינו אלא **זכר** למחנה"ש, ואם יקפידו בדווקא ליתן מטבעות ולא כסף של נייר יש יותר חשש שנראה כאילו הקדיש ממש את המטבעות.

ג. צפורים יש חובת סעודה, ובמג"א (תרכ"ה סק"ט) הביא דיון, אם יוצאים י"ח סעודה זו בלי פת (ובשע"ת סק"א הביא מה שדן בזה בצרכ"י, וכן דן בזה בפרמ"ג תרכ"ה א"א סק"א, ובסי' תרכ"ו א"א סקט"ו), ובערוה"ש סעי' ז, כתב דבודאי צעין פת, וצפורים שחל בע"ש אפשר לקיים מנחת סעודה בצקר, (עיי"ש במג"א סק"ה מ"ט לא נהגו תמיד לאוכלה בצקר), ורצו הזכיר פעם, שלפי השו"ע אפשר לנאת י"ח סעודת פורים בטונ"א סנדוויץ', כי לא מזכר בשו"ע דצעין בשר. { אכן עי' רמב"ם שהנריך בשר ויין עד ללא ידע. ובשו"ע (סי' תרכ"ו ס"ז) כתב בשם יש מי שאומר שאונן מותר בשר ויין דלא אתי עשה דיחיד ודחי עשה דרבים. ובפמ"ג שם העיר דלכאוף נראה מדברי השו"ע, דשפיר איכא חיוב לאכול בשר בסעודת פורים. ואולי מה"ט כתב המחבר יש מי שאומר, דדבר זה שנוי במחלוקת. }

ד. ושמענו שיש שנהגו צירושלים כשחל פורים בע"ש שפורס מפה ומקדש, ודבר זה הוצא במג"א (שמה סק"ט) בשם המרדכי, אך מנהג קשה הוא, דלפי פשוטו כל ענין זה דפורס מפה ומקדש (פסחים ק). ענין של דיעבד הוא - אם כן אירע, אצל אינו נכון לסדר כן לכתחילה. ועי' בשו"א בשו"ת מהרי"ל (סי' נ"ו), שהוא רק דיעבד, אלא שיש נד לומר דפורים שחל בע"ש חשיב כמנצב של דיעבד, דבכמה מקומות קיי"ל דשעת הדחק כדיעבד דמי.

ה. ובכל ע"ש ועיו"ט אסור לאכול סעודה רגילה סמוך למנחה, כלומר (עמשנ"ב סי' תע"א סק"ט) שצריכים לגמור מלאכול קודם חצי שעה לפני מנחה, ולדינא קיי"ל (שו"ע רע"א ס"א) דהיינו סמוך למנחה קטנה, ומש"כ הרמ"א בהל' סוכה (תרכ"ט ס"ג) ממנהי"ל, שלא לאכול בערב סוכות אפילו סמוך למנחה גדולה, נע"ג, (עי' שער הניזון רס"י תע"א), וכן צפורים שחל

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכתר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

זע"ש, צריכים לגמור סעודת פורים קודם שעה עשירית, ומש"כ במשנ"צ (תרל"ה סק"י) קודם חלות, היא היא החומר שזהיר הרמ"א בהל' סוכה (תרל"ט), אשר ע"ז כתב המשנ"צ בשעה"ל הנ"ל שהאחרונים דחה. והיא חומרא בעלמא.

ו. ומפני המגפה שהרבה חוששים מלאכול מאכלים שנגעו בו אחרים, מסתמא מן הנכון למעט במשלות מנות, דקיימת אפשרות חזקה שרק יזרקוה לאשפה. ועי' רמב"ם (פ"ג מהל' מגילה וחנוכה הי"ז), דמוטב לאדם להרבות במתנות לאציונים מלהרבות בסעודתו או בשלות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים.

ז. ושפיר אפשר לקיים משלות מנות ע"י שליח (ובמשנ"צ תרל"ה ס"ק י"ח הביא דעת הסוצרים שרק יוצאים ע"י שליח, וזכורני ששמעתי ממו"ר הר"ר ירוחם גורליק ז"ל שבישיבות באירופא היו להם לתלמידים טענות על המשנ"צ על שהזכיר דיעה זו), ושפיר אפשר למסור כספים לממונה על כך (שצביהכ"ג) לפני פורים (או להצטיח לפני פורים שימסרו הכספים על כך לאחר הפורים), והממונה ימסור את המנות בפורים (כמבואר בערוה"ש תרל"ה ס"ז). ואם עשרה אנשים מצקשים מהממונה שישלח מנות לאותו בן אדם, מסתבר לומר שכולם יוצאים אם יש שעור מנות לכל אחד ואחד, ולא מספיק בשעור אחד.

ח. בכמה עיירות הממשלה רק מרשה שיהיו עשרה צביהכ"ג צבת אחת, מפני סכנת המגפה, ולא יותר, ויצטרכו לסדר קריאת המגילה כמה וכמה פעמים צמיינים שונים. בשעה"ד גדול מבואר בשו"ע (סוף"י תרל"ג) ובמשנ"צ שאפשר לסמוך ולהקל לקרוא המגילה בערב פורים מצעו"י לאחר פלג המנחה, ואפילו בצבור.

ואם אין כ"כ שעה"ד (שמוכרחים להתחיל הקריאה הראשונה בפלג המנחה), לענין לקרוא ציה"ש אשר הוא ספק יום וספק לילה (עמש"כ בזה בס' גינת אגוז סי' ז'), בשעה"ד יש מקום להקל, לדעת הסוצרים שמקרא מגילה איננה מדברי קבלה אלא רק מדרבנן. (בחי' רעק"א הביא מהטורי אבן שסובר שמקרא מגילה דינה כדברי קבלה, ודברי קבלה כדברי תורה דמיינן, וספקו להחמיר. וכ"ה במשנ"צ תרל"ג: טו בשם הפמ"ג. ובמנחת אלעזר ועוד אחרונים לא הסכימו לזה. ואף לדעת הסוצרים שמקרא מגילה ציוס דינה כדברי קבלה יש סברא חזקה בפוסקים לומר שקריאת הלילה אינו אלא דרבנן. וכן היה רגיל רבנו לומר.) אבל שלא בשעה"ד גדול אינו נכון להקל בספק, חדא, דאסור להכניס א"ע לספקא דרבנן לכתחילה (ער"ן על הרי"ף סוף פסחים לענין ספיה"ע בזה"י זמן ציה"ש), ושנית, דבשפת אמת לכריתות (יז.) הניע דיש מקום לומר שציה"ש הוא בצחינת איקצע איסורא, אשר היא חלות - שם שונה של ספק, שלא ניתן להכרעה, והראיה מדין אשם תלוי, ולא שייך לומר בספק שזה סד"ר לקולא.

ומן הנכון (היכא דאפשר) שלא להתחיל מקרא מגילה עד צה"כ (משנ"צ סוף סי' תרל"ג).

ובדלית ברירה ממש, יש להקל ולסמוך על הצד שהניע הגרמ"פ בתשובה, להסתפק בדיון שמע קול הצרה לא יא, אי ר"ל מפני שאיננו הקול הראשון, או מפני שאיננו כ"כ ברור, דע"י הטלפון (או ע"י המיקרופון) איננו הקול הראשון אבל הקול ברור. (וכזה נסתפקו גם החזו"א וגם רבנו הגרי"ד סולוביצ'יק), והגרשו"א הי' סבור שאין כאן מקום ספק כלל, ובודאי לא יא.

וקולא זו לשמוע דרך מיקרופון יסודה בכלל המופיע בגמ' דכדאי הוא ר' פלוני לסמוך עליו בשעה"ד. וציארו רוב האחרונים,

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה"צ רב' שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

שכלל זה לא נאמר אלא צדיקים דרבנן (עי' נקוה"כ לשו"ע יו"ד סי' רצ"ג), אשר צדק כלל לא נקרא ספק (לומר ספק דרבנן לקולא) אלא בספק השקול, וצשעה"ד יש להקל ולומר שאף שיטת היחיד ג"כ חשוב כספק לומר צה דספיקא דרבנן לקולא.

ואם אין שם אלא שתי אפשרויות אלו, או לשמוע דרך מיקרפון (או זו"ס) או לשמוע ביה"ש, היה נראה דטפי עדיף לשמוע ביה"ש.

אכן אם יש לאחד מגילה כשרה בידו, וישמע (דרך האינטרנט) קריאת המגילה (לאט), ויוכל לקרוא לעצמו צניקוד וצטעמים בצמגילה שצידו עפ"י מה שהוא שומע (באינטרנט), זה בודאי עדיף, ומן הנכון שישמיע לאזניו ג"כ כמצוה"ב צ"י (סי' תרפ"ט) ועיי"ש בצשעה"כ סק"ז.

ולדינא, בודאי לכתחילה יש להחמיר לקרוא המגילה (אפילו בזמנה) בעשרה, אך זה לא מעכב, אלא שנהגו שלא לצרך הרב את ריבוי כשקורים שלא בעשרה. וצפרטו זה נחלקו בטור אם עשר נשים נחשבות כקריאה בעשרה, והרמ"א כתב להחמיר בזה, שלא לצרך ברכת הרב את ריבוי אלא"כ היו שם עשרה גברים (עי' מש"כ בזה בס' בעקצי האן עמ' כ"ג).

ט. ואלו שישתתפו בזמני המאחר שצדיקה"נ צליל פורים למקרא מגילה, עי' משנ"צ סי' תרצ"ב ס"ק י"ד שמעיקר הדין טעימה מותרת קודם המגילה, רק שלא יאכלו סעודה שלימה. וכן נהגו בכמה ישיבות בר"ה לקדש ולטעום קודם תקיעת שופר.

י. גם ביום יצטרכו לקדש כמה וכמה מנינים לקריאת המגילה. לכתחילה מן הנכון שלא להתחיל בקריאת המגילה עד לאחר הנץ (משנה מגילה כ.). לדעת הגאון האדר"ת הך גזרה לא נוהגת עוד בזמננו, אך עי' שדי חמד (ח"ג עמ' שמ"ז) שדעתו לא התקבלה (ובציבור הענין עמש"כ בס' ארץ הצבי סי' י"ט). אבל בצשעה"ד קיי"ל דמותר לכתחילה לעשות דבר שצדק כלל רק כשר צדעצד, וממילא באותם מקומות שיצטרכו לקרות כל היום כולו קריאה אחר קריאה, יש להתחיל מעלות השחר (עי' מג"א סי' תרצב דבאונס קצת יש להקל).

והשעה"ד הוא (מסתמא) רק על קריאת המגילה, אבל לגבי טלית ותפילין ותפילת שחרית, מסתמא עדיף להתפלל ביחידות לאחר שהגיע הזמן של משיכה, שיוכלו לצרך על הטו"ת ולהניחם קודם שיתפללו, וצספרו של פרופ. יהודה לוי (זמני היום צהלכה עמ' ל"ח) הוצאו שני זמנים לגבי עלות, ומן הנכון להמתין בקריאה הראשונה עד הזמן המאוחר.

יא. עמשנ"צ שיש דעה שאינו נכון כלל לחלק את קריאת המגילה לשני אנשים - שחציו הראשון יקרא ראובן וחציו השני יקרא שמעון, ואף דקיי"ל צדעצד כן יא, אך לכתחילה מן הנכון להחמיר בזה. { והרב יוסף לוקשטיין ז"ל הנהיג צרמ"ז לחלק את פרקי המגילה בין כמה וכמה מצוגרי הישיבה, כדי לחזקם בצמירת המצוות ולהמשיך הקשר בינם ובין הישיבה, ובודאי אם יש צורך לזה, שעה"ד צדעצד דמי, ומותר לכתחילה. }

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

1. The custom is to read Parshas Zachor with a minyan from a kosher Sefer Torah on the Shabbos before Purim. If one is unable to do so, they may read from a kosher Sefer Torah without a minyan (without reciting the brachos). If that is not an option, one should have in mind on to fulfill this obligation with the Kriyas HaTorah on Purim morning. If that too is impossible, one should have it in mind when reading Parshas Ki Seitzei (in the summer months). If a person feels that they will not remember to have this in mind during the summer months, then an additional reading of Parshas Zachor can be added this year. This should be done on a weeknight (without brachos), so anyone who is unable to leave their homes may participate via Zoom.
2. When giving Machatzis Hashekel there is no need to raise the actual coins. One may fulfill the minhag of Machatzis HaShekel by placing paper money in the collection bin. We should keep in mind that this minhag is merely a “zecher l’Machatzis Hashekel” and not the actual mitzvah of Machatzis HaShekel that was performed in the days of the Beis Hamikdash.
3. There is some debate among the poskim whether one must eat bread in order to fulfill the obligation of seudas Purim. While the Shulchan Aruch never explicitly requires that meat be eaten for seudas Purim (indeed, Rav Soloveitchik once remarked that according to the Shulchan Aruch a tuna sandwich would suffice), the Rambam writes that the seuda must consist of meat and wine. When Purim falls on Friday, one can fulfill the mitzvah of seudas Purim starting in the morning.
4. When Purim falls on Friday, the practice in Yerushalayim is to stop the meal in the middle, cover the bread, and to recite kiddush so that the meal may continue as a seudas Shabbos. However, this practice is not recommended.
5. One must complete any meal on erev Shabbos or erev Yom Tov by the beginning of the tenth halachic hour of the day. Therefore, the Purim seudah should be completed on erev Shabbos by that time as well.
6. Due to Coronavirus concerns there are those who may be uneasy with receiving food prepared in other people’s homes. Consequently, this year in particular, it is worthwhile to heed the Rambam’s exhortation to spend more on Matanos L’vyonim than on Mishloach Manos.

Rabbi Hershel Schachter
24 Bennett Avenue
New York, New York 10033
(212) 795-0630

הרה צבי שכטר
ראש ישיבה וראש כולל
ישיבת רבינו יצחק אלחנן

7. One can fulfill the mitzvah of Mishloach Manos by sending the food through a third party. Alternatively, money may be given to a trustworthy person in advance of Purim to be distributed to individuals on Purim.
8. There are places with severe restrictions on gatherings of more than ten people, requiring multiple shifts for Megillah reading. It is best to avoid reading the Megillah at night before tzeis hakoachavim, unless there are extenuating circumstances. In a case of great need, one may read the Megillah during Bein Hashmashos. If there is an even greater need, one would be allowed to read the Megillah on Erev Purim after plag hamincha.

If one has no option to hear the Megillah with a minyan due to these circumstances, if they have a kosher Megillah in their possession and know how to read it correctly, they may do so on their own. If they do not know the reading but would be able to read it correctly while listening to a recording or livestream of a slow reading from one who does know, that would also be effective. If this is not possible, one may rely on the opinions that the mitzvah can be fulfilled over the telephone or via Zoom.
9. Eating light snacks after nightfall would be permissible for those who will be attending a later shift for Megillah reading. A full meal should not be eaten until after one hears the reading of the Megillah.
10. In those places where gatherings are restricted, they will likely arrange a number of consecutive readings throughout the day. Normally we should wait until sunrise to read the Megillah, but in this situation one may even read the Megillah as early as alos ha'shachar.
11. The Megillah should be read in its entirety by one individual. However, in places with many readings, where it will be difficult to find enough people who can learn to read the entire Megillah, it is permissible to divide the Megillah reading among several readers.

צבי שכטר
י"ח שבט תשפ"א